

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioan. Petri Maffei, Bergomatis, E Societate Iesv,
Historiarvm Indicarvm Libri XVI.**

Maffei, Giovanni Pietro

Antverpiae, 1605

Lvdovici Almeidae Ad Societatem Iesv In Indiam Et Evropam.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11473

SELECTARVM
EPISTOLARVM
EX INDIA
LIBER QVARTVS.

LVDOVICI ALMEIDÆ AD SOCIETATEM IESV IN INDIAM ET EVROPAM.

T communis officii ratio, qua ad alloquendos litteris amicos absentes impellimur, & præcipuus animi fructus, quæ vos percipere ex Iaponicatû rerû cognitione intelleximus, me hortatus est, vt confectum Dei beneficio iter Meacense, carissimi fratres, hac epistola vobis exponerem. Cùm statuisset Præfectus noster Cosmus Turrianus, vt ego & Ludovicus Froius Meacum eo consilio peteremus, vt ipse quidem maneret ibidem, & Gasparem Vilelam adiuuaret in opere, ego autem vt Ludovicum illuc vsque profectus, quod ad spem propagandæ in iis locis Christianæ religionis attinet, comperta atque explorata referrem omnia; Cochînoco Rimani agrî vico maritimo, quod his temporibus Cosmi Turriani domicilium est, ab ipso Cosmo non sine magna benevolentia significatione faustisque precationibus ad nauem vsque deducti, solutis anchoris eo ipso die ad urbem Ximabaram secundo vento deuenimus; atque ibidem (vt est gratia illi neophytorum eximio quodam rerû diuinarû studio) vel conuersionû frequentia, vel eorum qui ad CHRISTI fidem traditi sunt genere ac numero, bidui ferme operam adiuuante Dominus sanè quàm præclare posuimus. Cùm iam hora profectionis adesse, à neophytis parato nauigio ad mare deducti sumus. quidam etiâ, (ex quo facile hominû in nos amor eluceat) qui ad tempus adesse nequiuerant, curriculo tendere ad naues, & aquis eodê impetu se credere, vt nos iam in salo stantes affari sibi liceret: Ioannes verò dynasta proprio nauigio nos longiùs profectus, cursum inde ad Barptolemeû regem intendit, qui paucis antè diebus Cosmo Turriano Cru-

Mho Crucē aureā dono miserat cum epistola, in qua erat scriptum,
 se Crucis eius beneficio, quam secum semper tulisset, non modò ma-
 gnis è periculis euasisse, verum etiā multas ex hoste reculisse victo-
 rias. Id argumentum suæ fidei & amoris mittere se ad Cosmū, cu-
 pere tamē aliam sibi vicissim ab eo remitti; eam, quod Cosmi fuis-
 set, majore etiā apud se in honore futuram. Crucem igitur Ioan-
 ni dynastæ Cosmus tradidit ferendam ad Regem; additæ muneri
 ad Ludouico Froio nonnullæ reliquiæ. Cui vos quoque Regi tam
 pio, tamque de Christiana religione bene merenti, fratres carissi-
 mi, felices bellorum euentus ab immortalī DEO precamini.
 iidem enim & Barptolemæum & Christianam religionem hostes
 oppugnant. Ximabara igitur Tacaxim, qui Bungenis Regni Ri-
 manique est limes, atque inde Funaium terrestri decem ferme die-
 rum itinere, non sine summa difficultate, perteximus. nam præter
 vim frigoris acerbissimi, & confragosa atque inuia loca; diutur-
 nus etiam imber calles ita lutulentos effecerat, vt saepe numero
 prolapsi fuerimus: cum interea defatigatis corporibus ad reficien-
 das vires in diuersorū nasturtiorum & inhamis herbæ folia præ-
 berentur. Cutamis est pagus, a Funaiō millia passuum septem &
 viginti, egregio templo visendus, quod ibi Christianus quidam
 extruxit. In eo pago noctis vnius demum quiesce capta, Funaium
 postero die peruenimus. Rex erat eo tempore Vosuqui. Eum con-
 uenire septimo post die placuit, deque suscepta peregrinatione
 facere certior. Ille verò nobis benignè & comiter acceptis, lit-
 teras etiam ad amicos Meacenses commendatitias dedit. In vr-
 be Vosuqui Christiani visuntur aliquot: in iis noster hospes, in
 primis CHRISTO deuotus, & probus. Is non paruo nos af-
 fecit solatio, cum totam precationum suarum nobis rationem ex-
 poneret. Ea erat eiusmodi, vt orsus à summo Pontifice cæterisque
 Ecclesiasticis ordinibus, & regibus Christianis; ad vniuersos no-
 stræ Societatis homines, sed nominatim ad vnumquemque no-
 strum, qui versatur in Iapone, descenderet; tum pro conuer-
 sione ethnicorum, sed regis Bungi præcipuè, supplicaret: longam
 inde pertexuit seriem petitionum, certis in singula rerum capita
 obsecrationibus distributis: tam copiosè præterea de contem-
 ptu mundi, tam scitè de alliciendis ad Christum Iaponiis proceri-
 bus disputaui, vt eius pietatem vehementer admirati fuerimus.
 Quid multa? nostram vicem Doctoris officio functus est. Nos Fu-
 naiū inde reuertimur. Funaiō Meacum versus iter intendimus, ma-
 gno neophytorum numero nos ad passuum tria millia prosequen-
 te. Verum aduersa tēpestate Funaiū reiecti sumus omnino ter: cum

ipsi palam neophyti faterentur, se nobis contrariam à Deo nauiga-
 tionem enixè precari, vt sapud se Natalem Domini diem festum
 agere cogeremur. Spatium id fuit mensis vnus: quo tempore non
 destitimus vicinis locis verba facere ad incolas; & hospites nostros
 ad CHRISTI fidem & cultum suscipiendum hortari, cum ipsi
 quoque Bonzii ementito corporis habitu se mulierum catibus
 inferentes, clam ad nos audiendos accederent, iidemque à
 popularibus proditi, ac disputationibus nostris Domino adie-
 uante conuicti facile cederent. per eos dies Fonus ad Christi
 ouile aggregatus est, insigni nobilitate vir, ingenioque prae-
 titi. Iam Natalitia Domini aderant: iis ingenti Christianorum ga-
 dio celebratis, denique soluimus, & vento secundo ad insulam no-
 mine Hiu sanè haudquaquam securi peruenimus. Sauebat ma-
 rem in modum mare: parua erat nauis: vectorum mira collum-
 Lunam, Solem, ceruos, aliasque belluas vario ritu adora-
 tium. Metum augebant praeterea in oculis nostris è recenti ali-
 rum naufragio reliquiae & sarcinae fluitantes. Verumtamen non
 Dominus, quo nitebamur vno, ad eius quam diximus insula po-
 tum, leucas à Bungo quadraginta, perduxit. Eius circuitum vnus
 passuum aiunt patere millia ferme trecenta. Quatuor in regna
 diuiditur, oryza ferax. Locus autem ipse, ad quem sumus appu-
 Fore, gentis vocabulo, nominatur. Ibi aliquot reperi Christianos,
 qui Euangelium in vrbe Meaco perceperant. Ex iis quidam in pro-
 mis honestus, continuo nos gratulabundus inuisit: noctemque to-
 tam apud nos traduxit, aliis nullis nisi de benignitate diuina ser-
 monibus. Equidem nullum adhuc vidi tanta vel auctoritate, ve-
 prudentia, vel cognitione veritatis Christianae Iaponium. In-
 lium annos vndecim, natum egregia puerum indolis, cuius
 CHRISTI dicauit. Reliqui eius domestici eximia sanctitate &
 religione sunt omnes, sed vxor praecipue, qua ventrem ferens,
 quidem proxima partui, vt audiuit CHRISTI sacerdotes ad-
 insperato gaudio elata, postridie confestim ad nos, ancillis ac li-
 ris comitata, bene longo intervallo se contulit, verbosque
 refecta, vespere cum suis domum reuertit, eaque ipsa nocte
 perit filium, cuius rei nuntium diluculo misi ad nos. Dies octo
 ibidem commorati, sex incolis conuersis ad CHRISTVM eadem
 nauis Xiuaquim (nam eo usque erat conducta) sexto die prouolu-
 mur, qui portus in itinere medio sese offert Sacaium è Bungo pe-
 tentibus. Hyemis initium erat asperissima: iuga montium nix
 cooperta, quae assidue cadebat densa adeo, vt iam tum capere
 non liceret, inter eius regionis & aliarum frigora quantum in-
 tercellit.

teresset. Ibi, quòd nullam in cursu majoris formæ nauem inuenimus, paruum nauigium coacti conducere, per infesta piratis loca, (incertum majore frigore an metu) quem petebamus portum beneficio Dei tenuimus. Sacaium inde peruentum est, cum quidem proxima nocte incendium eminens apparuisset nobis, quo mille circiter urbis eius recta consumpta sunt. Atque ut nos aduentare cognouit ex optimatibus quidam Christianus, nomine Sanctius, certos homines obuiam misit nobis instructo majore nauigio, in quod è nostro myoparone transcendimus, ad eumque perducti liberaliter admodum & amantè excepti sumus. Domum habebat peramœnam in vsus hospitum atque aduenarum intra ædium suarum septa more patrio separatam ac propriam: eam nobis ad diuersandum assignauit. Ibi, post quietem, nobis affuit illico Sanctii ipsius vxor & liberi (quod ex ipso congressu facile apparuit) admodum ingenuè & liberaliter educati. Horam circiter iucundè fuere nobiscum, inde recepè se se. Ac Ludouicus quidem Froius, quod ita omnino statuerat, postidie bene comitatus Meacū iter intēdit: ego remāsi, ut negotiis quibusdā expeditis, sine mora subsequerer. Ille cū ad oppidū Ozaquā vespere processisset leucas à Sacaiis tres, ea ipsa nocte flāmis ædificia illius oppidi nongenta deleta sunt. qua re perterriti neophyti, qui Froium deducebant, veritiquè ne quid illi ab oppidanis incommodi accideret, (quòd nostri nominis fama iam valde percrebuit, rumoribus improbiis dissipatis, nos urbium clades & exitia circumferre) patrem ex vrbe quā occultissimè tectum eduxere, eoque ipso die tanta vis niuium cælo delapsa est, quantā his annis quinquaginta nunquam. Verumtamen Deo adiuuante ex hisce difficultatibus Meacum Froius euasit incolumis. Ego è frigoris, quod in itinere pertuleram, acerbitate in magnos incidi corporis dolores, qui me quinque circiter & viginti dies adeo vexauere, ut panem confecerint. Eo autem toto tempore Sanctius in me curando planè paternam assiduitatem ac diligentiam præstitit; cū & nocte ipsemet cum duobus tribusve ministris agrotanti mihi sedulo adstaret excubaretque, & vxor ac filii subinde me amicissimè atque humanissimè inuiserent. Neque verò medicus defuit præstanti eruditione Christianus. Conualui denique Dei beneficio. Et quoniam ad ingrediendum iter nõdum suppetebant vires, erantque nonnulli, qui me audire cuperent, interea prædicare Euangelium institui. credidère oçio, baptizarique sunt. ad quos inflammandos excitandosque, Sanctii quoque & filiorū spectata pietas & ardor animi, ut puto, nõ medio-

critur valuit. Per eos ipsos dies Sanctii filia venit ad me, nomine Monica, (grandiori natu femina prosequente) fusisq; ritè precibus coram Deiparæ Virginis effigie, quam ferre miccum in itinere cõsuevit, ad me verba fecit in eam sententiam, vt diceret, se quidem summa Dei benignitate Christianam esse: & eiusdem CHRISTI Virginisq; Matris instinctu decreuisse iam pridem virginalem vitam ad mortem vsque traducere: quin etiam illud sibi certum fuisse, tondere comam, quod apud Iaponios relictis seculi susceptæque vitæ seuerioris indicium est; & a Sanctio patre contendere, vt se in vtilibus ministeriis pro mancipio haberet in posterum: nunc autem inaudisse (nimium suis peccatis id postulantis) se anunculo suo a parentibus esse desponsam superstitioso in primis homini, & falsorum Deorum libros, Bonziorum ritum, dies noctesque peruoluntanti: præclare intelligere sese, quanto id cum salutis sua periculo futurum esset; proinde petere a me & orare, vt Sanctium patrem ab ea mente deducerem: se valde confidere, CHRISTO fauente, rem omnem feliciter esse cessuram. Ego, collaudato puella cõsilio, primũ admonui, vt secũ reputaret etiã atq; etiã, se tenera esse admodũ ætate, (sexum decimum agebat annum) iucundam expertam varias dæmonis artes insidiasque, quas ille ad tam arduis nitentibus tendere consuevit. sanè, si ad extremum vsque ipsũ in virginali castimonia perstitisset, ingens præmium à CHRISTO Domino laturam in cælo: sin fortè offendisset, eminenti & sibi met detrimento, & parentibus nobilissimæque familiæ magno futuram esse dedecori. Quocirca si robur haud sentiret sibi inesse, tanto certamini par, nubere satius esse, non tamen a punctulo. Tum illa, Christi fratrem auxilio, sperare se dixit & de se ipsa & de inimico generis humani victoriam: sese periclitandæ causæ quod in eo genere posset, triduum totum, & quidem insecum cum animi sui voluntate atque lætitia, per inedia transegit: sententiaque statuisse apud animum suum, qui in eo ieiunio & vices & solertia sibi suppeditasset Iesus, eunde sibi ceteris omnibus in difficultatibus affuturũ. His ego auditis, tã piũ eius propositũ admiratus horratũsq; etiã atque etiã, vt vigilaret in retinenda constantia, virginem a me dimissi. postmodũ Sanctium alloquor, filiæ voluntatem expono, doceo matrimonium illud tribus maximè de causis esse nefarium. Primum quod vir sit ethnicus, & colendis Idolis adpreme deditus; deinde quod monicæ auunculus, postremò quod ipsa repugnet & renitatur puella. Ad hæc ille; neminem esse tota vrbẽ Christianũ, quicũ filiam matrimonio possit honestè coniungere: perditum idololatrã per eam occasionem facile ad CHRISTVM posse

posse conuerti; denique sibi non esse iam integrum, quippe qui cō-
 sciis principibus ciuitatis, homini in primis opulento potenti que,
 filiam enixè cupienti desponderit: vereri se, vt inimicitias & inui-
 diam sustinere possit, si rem inchoatam, ac parè confectam, repē-
 tē reuocare nitatur, quæ cum ita sint, tamen quoniam id matrimo-
 nium saluis Christianis legibus contrahi nequeat, se omnino,
 quicquid ego velim, esse facturū. Laudauit pietatē hominis. Ille per-
 turbato in præsentia recessit animo: sed mox, vt est vir egregiè
 prudēs, Deo duce ac præside, incestas nuptias mira lenitate discuf-
 sit. Neque ego interea destitit Monicā salutaribus præceptionibus
 instituere. quas illa cum & eximia quadam animi submissione &
 magna gratiarum actione semper exciperet, priscas illas mihi Vir-
 gines reddere videbatur, quas optimo iure Catholica Ecclesia
 ob excellentem vitæ sanctimoniam in numero cælestium colloca-
 uit. Est autem puella maiorem in modum solitaria & præcationi-
 bus dedita: cubiculum habet remotum ab omni domestico stre-
 pitu, cum signo Crucifixi & spiritalibus libris, quibus, vt est legen-
 di scribendique bene perita, dat operam. Frater eius est Vincen-
 tius nomine, annos circiter vndecim natus. Is, percunctanti mihi,
 quem sibi modū statueret amoris in IESVM Christum Deū suum
 ac Dominum; vt sanguinem (inquit ille) ipsius cautā profundam, &
 quamuis minutissima in frustra dissectus, me Christianū esse pro-
 fitear. Interim ego iam firmior caperā esse. Itaque nostrorū moni-
 tu, qui Meaci versantur, ethnicum quendam adire constitui in Sa-
 caianis finibus eo tempore compositum, cuius auctoritas & opes
 in vrbe Meaco magnæ esse dicuntur. Id iter pedibus conficere me
 Sanctius nequaquam est passus. nam & longius erat, & ego vires
 nondum planè receperam. Leticā ab eo sum coactus accipere cū
 lecticariis duobus admodum leuem, commodè sedentis hominis
 dumtaxat vnus capacem, quadrata forma, fenestellis ad latus ad-
 ditis, quæ ab insidente aperiri claudique ad libitum possint, quo
 maximè vehiculi genere vtuntur nobiles ornatum magno, & o-
 pere quàm elegantissimo. Sic igitur ad eum quem dixi dynastam
 alieno ministerio deferor. Scribam habebat Christianum apud se;
 cuius beneficio nobis & facilis ad eum paruit aditus, & de rebus
 diuinis agendi benignè potestas est facta. Comes erat mihi Iapo-
 nius quidam in eo genere in primis exercitatus. Is cum de vani-
 tate plurium Deorum, de Iaponicæ superstitionis origine, itemq;
 de vno rerum omnium opifice & conditore vero Deo differeret,
 (auditores autem aderant præter dynastam viginti) eosque ipsos
 statueret iudices, vter cultus verior esset existimandus; ingens ap-
 parebat

nomine
 precibus
 nere cō-
 e quidem
 HRISTI
 alem vi-
 tum fuil-
 ceptaque
 ere, vt se
 erunc au-
 a unculo
 omni, &
 que per-
 alutis lux
 Sanctum
 RISTO
 udato pe-
 etiā, se te-
 am; necē
 am arde-
 que spu-
 a CHA-
 enimuer
 e familia
 sentire
 amena
 dixit & de
 rielitand
 m magno
 egissent
 es & sol-
 difficulta
 admirati
 aneta, v
 lunatam
 canis esse
 llis adpi-
 quod ipse
 tota vide
 niunger
 RISTVM
 posse

parebat omnium approbatio: scriba verò gaudio triumphare, quippe qui Christianam religionem autè suscepit, & cum omnes eo sermone commoti, tum tres præcipuè nobis aures deinde sapius præbuere, baptizati que sunt. Sed quia cognoueram eo ipso tempore Gasparem Vilelam esse Imori, quod castrum leucas distat ab vrbe Sacaisio sex reuersus ad Sanctium, dixi, discedere postridie statuisse me. Tum ille, quoniam quidem mihi abire certum esset, velle se, ait, nonnulla mihi è suis thesauris ostendere. Ritus est lapponiorum, qui quidem nobilitate ac diuitiis præstâr, hospitibus paulo honoratioribus in digressu benevolentia causa præbere spectanda, quæ apud sese pretiosissima sunt, id est, omne instrumentum necessarium ad portionem herbæ cuiusdam in puluerem redactæ, suam uem gustu, nomine Chia. Est autem modus portionis eiusmodi, pulueris eius, quantum vno iuglandis putamine continetur, conijciunt in fictile vas, ex eorum genere, quæ porcellana vulgus appellat. Inde calenti admodum aqua dilutum ebibunt. Habent autem in eos usus ollam antiquissimi operis ferream, figlinam, poculum, cochlearia, infundibulum eluendo figlino, tripodem, focolum denique portioni calefacienda. Hæc igitur lapponiorum est gaza, nec sanè apud eos minoris, quam apud nostros homines annuli, gemmae, & carbunculis atque adamante monilia. Sunt etiam petiti earum rem aestimatores atque proxenetae. Puluis autem ipse magno admodum pretio venit, eiusque propinationem solennes præcedunt epulae. Quinetiam certæ adium partes dicuntur hisce conuiuiis, quarum est mira mundities, nec in alios patent usus. Postridie igitur me per nuntium accersit Sanctius, cuius è cubiculis per angustam admodum ianuam cum neophytis duobus in x, istum educimur. Inde scilicet nos excipiunt cedrinae, admirabili quodam artificio elaboratae, eademque ita purgatæ mundæque, ut nunquam ad eam diem calcatae pedibus esse viderentur, per eas in atriolam ascendimus: inde arcto aditu in cœnaculum ducimur conuiuium destinatum, vsque deo egregio perfectum opere, ut hominum manu fieri potuisse non credas, pars erat eius cœnaculi armariis instructa more nostro. Scilicet è creta nigerrima focolus vlnæ ambitu, ipsa nigredine (quod mirè) splendorem æquante lucidissimi speculi; olla tripodi admodum eleganti superimposita, pulchra ad aspectum, quam dixit mihi vnus è neophytis, optima conditione sexcentis aureis coemptam à Sanctio, sed re vera multo pluris esse. Interea mensa nobis apponitur, non tam ciborum varietate (quos terra ipsa non fert) quam genere ministerii & munditiis elegans. Eximia est enim gentis in conuiuiorum apparatu solertia. Nullus præterea quam-

uis in maxima discumbentium multitudine strepitus, vix hiscere famulum cernas. omnia ad modestiam & grauitatem mirè composita; peracto prandio, nixi omnes genibus, (nam hoc apud Iaponios Christianos in more positum est) Deo gratias egimus. Tum Sanctius potionem, quam dixi Chia, sua ipse manu miscuit nobis atque portexit. Deinde supellectilia, quæ tunc ibi erant, exposuit. In eis ferreum tripodem exiguum, paulo plus dodrantis circuitu, ad sustinendum ollæ, cum aperitur, operculum Eum ego tripodem atrectans manibus, quòd vetustate rimas ageret, ferruminatum duobus locis offendi. Ac nihilominus aiebat Sanctius eum in Primis nobilem esse Iaponis totius, sibi que aureis constitisse mille & triginta, quamuis eum ipse longè pluris faceret. Porro hæc instrumenta sericis tegumentis inuoluta conduntur arculis pretiosis. Alia præterea minimè vilia dixit mihi Sanctius in præsentia non ostendere se, quòd ad manum non essent, verùm in reditu prolaturum. Quæ vobis æstimationes minùs à vero abesse videantur, si reputeris id quod res est, Meaci esse quendam ex principibus ciuitatis, qui vasculum fictile ad vrceoli magnitudinem, in vsum eius quæ dixi, potionis, aureorum triginta millibus æstimet: omnino carius, sed certè multi non deerunt, qui decem millibus cum eo libenter decidant. Nam quæ tribus, quatuor, quinque millibus æstimentur, idque frequenti commercio, alia vasa plurima sunt. Atque etiam gladiis quibusdam est eadem apud Iaponios dignitas. Iamque profectionis instabat hora. Salutata igitur vxore Sanctii & liberis, in suburbanum quoddam, ientaculo de more preparato, deducor ab ipso Sanctio, eiusque filio, fratribus, & cognatis, & neophytis aliquot egregio corporis cultu, quod ad honorem meum id pertinere arbitrarentur. Ab eo comitatu digressus, ad amnem deuenio nauigabilem hora post solis ortum tertia, ab vrbe Sacaiâ nouem millia passuum. Præstolabantur ibi me duo nauigia, que nobis Christianus vir, Imorensis castri primarius, factus de profectione mea certior, ad tēpus occurrere iusserat, quorum in altero filius erat ipsius, duodecim circiter natus annos, in humero scelopum gerens, virili planè ac militari corporis habitu; in altero largè & copiosè exstructa cibaria. Is, vt me ad conscendendum inuitauit, continyò mihi mandata parentis exposuit ignoscere sibi, quòd ipsemet obuiam mihi non produisset: se id cupuisse vehementer, sed quòd recentè hospitem Gasparè Vilelam sibi deserere non liceret, vicariū eius officii misisse filium, qui me domum vsque perduceret. Ad montis, radices in quo summo castrum est positum, aduerso flumine sub occasum Solis delati, quòd

arduus admodum & asper ad iugum vsque restabat ascensus, descendenti mihi præstò fuit lectica: & quamquam accelerantibus gradum lecticariis, circa medium clium opprèsere nos tenebrae in sylua cedris & pinis ingentibus frequentissima: sed opportunè obuiam habuimus è castro cum accensis funalibus homines quæ res ad itineris difficultatem leuandam non mediocriter profuit. Denique oppidum intrauimus, magna cum Gasparis Vilelæ, tum hospitis nostri ac familiæ voluptate. Castrum estrotius regionis huiusce munitissimum in Mioxindoni dirione, quæ rerum ferme potitur hoc tempore, ibique cum fidelissimis habitant, qui magna ex parte Christiani sunt. Ii postero die, cum animarum sordes per Confessionem eluere cuperent, ad concionem, quæ bis habebatur quotidie de Sacramento Pœnitentiæ, conuenère vestitu serico versicolori, inauratis ferme præcincti poponibus, & quidem tanta nostrorum hominum reuerentia, ut non plerumque manibus humi positis perinde alloquerentur vix Regem. Crux erat domi nostræ posita; hanc ubi suppliciter adorant, Gaspare magna demissione salutato, aures admodum attentas Dei verbo dedere. Inde multa sciscitati, quæ pertinerent ad refutanda Genxuensium mendacia, (quod hominum genus & Iaponicarum omnium vehementissimè Christianæ religioni uersatur) itémque alij alia percuntari, cum Gaspar ad omnia respondisset, lati digressi sunt. Postridie Confessionum initium factum. quo in opere Gaspar hebdomadam posuit. adiutus etiam salutandi causa Regem, quod semel quotannis Gaspar facere consueuerat. Ille verò nobis non poculum modò porrexit, (quod summum honoris indicium est) sed etiam, quamdiu apud eum fuimus, flexis æquè ac nos genibus perstitit, ac verbis humanissimis utrumque dimisit. Insula est passuum mille & quingentorum à me circuitu ad montis eius radices, quam grandis ambit flumini & in ea templum Christianæ religioni consecratum. Hanc perfidet præstanti fide neophytus, & miro incensus desiderio nostris Iaponici totius ad CHRISTVM adiungendi, qui, ut ædificandam curarem, non modò mentis rationibus adhortatus est, sed etiam Caxarum (moneta genus id est) in eos sumptus quinquaginta milia liberaliter donauit. eoque subsidio rem aggredi nobis erat in animo. Ad hanc agitur insulam missæ celebrandæ gratia Sabbato sub vesperum uenimus. Templum pro nostra tenuitate exornauimus in postero diem. Tum prima luce Christiani affuère: Gaspar diuina peracta re, de matrimonii Sacramento sermonem habuit, quod nonnulli cuperent

cuperent nuptias Ecclesiastico ritu contrahere. Baptizati sunt etiam nobiles ferè octo. Inter quæ me rursus e frigore tormina corripuere acerbissima, Meacum igitur Gasparis hortatu delatus æger decubi menses duos. Exacta dein hyeme, vt cælum intepuit, recreatus, quæ circa Meacum sunt Christianorum loca, quod ita Cosmus Turrianus mihi mandarar, lustrare constitui. de quibus ad vos pauca perscribam, quoniam quidem separatim res Meacenses à Ludouici Froii epistola cognoscetis. Naram igitur veni primum, diei vnus itinere, Vrbs ea ditionis est Daiondoni inter Meacenses proceres longè potentissimi, & apud Mioxindonum atque Cubum gratia & auctoritate summa. Neophytos è prima nobilitate duos adii protinus, hortatusque sum, vt sacri Baptismi beneficium agnoscerent, & immortales Deo Domino gratias agerent. Illi me ad præfectum in arcem deduxere munitissimam, aspectuque pulcherrimam. Collis erat præcelsus è lapide molliori. Eum collem ante quinquennium Daiondonus fabris adhibitis ad iustam planitiem ita depressit, vt eadem opera ex ipsomet lapide solidæ turres & propugnacula existerent. In medio autem complures effodit puteos negotio facili, quippe cum ad tertium statim cubitum, aquarum copia scaturiret. Tum illuc è popularibus suis dirisimam quemque ac fidelissimam euocauit: solum in areas descriptum illis adificandi causa distribuit. Illi porro certatim ædes extruxere magnificentissimas, contignationibus multis, & more nostro specularibus fenestris instructas. Illud verò præcipuè delectat intuitum oculos, quod non priuata solum ædificia, sed mœnia etiam ipsa turrèsque tectorio inductæ sunt læuissimo prorsus ac nitidissimo. Nihil in orbe nostro tale conspexi. Calcem quippe non arena commista, sed candidissimo quodam chartæ genere subigunt. Nam quid ego de tegulis dicam, quæ duorum digitorum crassitudine, nigricantes, & varietate figurarum oculos retinent, & in quingentesimum annum atque eo amplius durare dicuntur? Oeci porro & cubicula cedrina sunt gratissimi odoris, pergulæ omnes ex vna duntaxat eiusdem materiæ tabula. parietes pretiosè calati prisca annalium monumentis. quod inter effigies est spatii, totum id inauratum est. Columnæ cum epistylis ac spiris ex aurichalco item inauratæ, cælatura magnifica, quibus è mediis eminent eiusdem operis rosæ peramplæ, visuque pulcherrimæ. Iam verò lacunaria tum aliis commentis opificum, quæ dicendo assequi nequeo, admirabilia, tum verò tabularum iuncturis ad eod artificiosè latentibus, vt quamuis defixos fallant obtutus. Sed mihi inter cætera mirabile visum est cubiculū vlnarū quaquauerfus quatuor

& semis, è ligno croceo vndatim crispante, venustatis eximia, ita polito ac splendido, vt cum speculorum fulgore ceter. quamquã ego dotem eam ipsius materiẽ fuisse minimẽ credidi, quòd ad eum modum sine aliquo artis lenocinio radiare vix posset. Huic adium dignitati hortorum respondet amœnitas, quibus dici nihil puto posse iucundius. Multa sunt Meaci visenda, sed nihil ad hæc. Itaque non immeritò locus hic confluentibus vndique animi tãtũ & oblectationis causa viris principibus celebratur. Nobilissima phana sunt etiam, quorum vnum Cobucui nomine, post concionem ad neophytos habitam, adiuimus ipsorum rogatu postfridie. Eius propylæa triplici constant atrio cum totidem peristylliis. In primo aditu egregiũ sũt operis lapideæ scalæ, quibus in summis, ad postes ianux, colossi duo præclare facti cernuntur, clauas, quasi custodiæ causa, tenentes. post tertium denique peristylum, templi sese facies aperit. In id gradibus item lapideis artificiosẽ factis ascensus est. Valuas colossæi leones duo custodiunt. In medio templo, sedentium habitu, septenũ cubitorum tria signa sunt posita, Xacæ & filiorum, latera ipsius cingentiũ. Pavimentũ omne est è quadrato lapide. Sed miraculo præcipuẽ sunt colunæ septuaginta cedrinæ, diametro & altitudine planẽ visenda, quarũ singulas caxarum decies, hoc est aureorũ quinque circiter millibus, constituisse codices & rationes templi testantur. Eas cum reliquis parietibus valde iucunda miniati operis pictura conuestit. Tectum, eo quo dicebamus, tegulæ genere affabre & variẽ laqueatum, ad vlnas quattuor porrigitur extra parietes, mirum vt videatur tantæ molis procurrens pondus sustineri ac suspendi posse. Ad templi latus cœnatio Bonziorum sanẽ magnifica, & eadem qua templum ipsum structuræ atque operis firmitate. vlnas in longitudinẽ quadraginta, duodecim in latitudinem extenditur. Dormitoria porrò cubacula in duos diuisa ordines & centum & octoginta numerantur. Multi præterea & perampli sunt Occi, quorum vnus pensilis, columnis quattuor & viginti, vlnæ vnus & dimidiatæ ambitu superimpositus, bibliothecam continet Bonziorum, tanta quidem librorum copia, vt vel fenestras ipsas propemodum obstruere videantur. Balnea præterea, & cellæ in vsus domesticos, & promptuaria visantur artificiosissimẽ elaborata. Iam verò culinæ quantamundiciẽ, quod in Iaponiorum omnium commune est, nihil attinet dicere. Ahena quibus aqua ad potandum calefit, (fri gidam enim neque hyeme neque æstate bibunt) vlnæ altitudine, duorum digitũ crassitudine, oris ambitu vlnarũ triũ, stant ex ære purissimo. Culinã riuus præterfuit. Tota nocte, vt in magnis ædibus, (cõ-

clauia

clauia numerantur minimum quattuor & viginti) laternae collucent. Ab huius templi aedificatione sexcentismus iam annus est. Stagnum habet ante se vlnarum in omnem partem circiter quinquaginta plenissimum piscium, graui poena proposita, si quis eos attigerit. Inde ad Casungae delubrum accessimus dicatum idolo, a quo diuitias, honorem, vitae diurnitatem, & quicquid in hoc seculo est optabile promissum sibi cultores inani spe delusi, miserandum in modum exspectant. Itaque magna in veneratione & honore apud Iaponios est. Adeuntibus pratum occurrit primum aspectu grato, herba non vltra dimidium palmum excrecente: pratum excipit lucus, isque densissimus; hunc perpetua & aequabili ad templum vsque latitudine limes intersecat, passuum longitudine circiter mille, planus ad iter vsque medium: inde in cliuum assurgit lapideis gradibus vlnas binas inter sese distantibus. Vtrinque admista pinu cedrus extollitur tantae proceritatis, vt meridiano diei tempore totus pene limes opacetur: stipitibus ita crassis, vt ex iis mali in vsum cuiusuis quamlibet capacis onerariae nauis confici possint. Sane cedros ex iis vidi complures vlnarum quinque ambitu, rotunditate plane tornatili. Loci amenitatem augebat praeterlabens etiam riuulus. Vt propius ventum est, duplex apparuit ordo pilarum e lapide quadrato cum basibus, laterna superimposita lignea nigricante cum emblematis ex aurichalco inauratis caelatisque magnifice, & lapideo regmine turbinato ad flatu arcendos ac pluias. Aliae erant laternae e solido metallo, item auro coopertae, opere admodum sumptuoso; ex vtraque parte stant quinquagena, quarum singulae omnibus ardent noctibus. Media autem pila nomen ostentat aureis litteris incisum eius, qui delubro laternam quamque dicauerit, annua pecunia in vsum perpetui luminis attributa. Tum ingens domus Bonziarum exurgit nobilium feminarum, quae annum egressae quintum & quadagesimum, sese delubri ministerio manciparunt. Studet cultui corporis, ornatu serico, & maxime peregrinorum, ex toto Iapone religionis causa assidue confluentium, leuandae sibi dant operam. Ex hac Bonziarum domo porticus admodum pulchra ad vsque adyta pertinet phani, quo nemini patet ingressus, nisi qui ipsius loci antistites sunt, quorum vidimus aliquot intra sedentes togis amplis e serico indutos, rectosque capita pileis plus dodrantem altis. In eam autem porticum nummi iactantur a populo. Aliud est in eadem sylua delubrum, quod Fachimanum appellant, simile ceteris: nisi quod laternarum est etiam pretiosior caelatura, & auri major copia. Circa est atrium candido & nigro stratum lapillo, medicis confi-

confitum malis, ordine certo dispositis, magnitudine pari, in singulis interuallis vase lapideo collocato, quod fruteta continet, altitudine haud supra binos dodrantes, jucunda rosarum & florum varietate commista. Inde, quod redeuntibus domum minus nobis erat deuium, phanū inuisimus aliud extra nemora positū, cōsecratum Idolo Daibut, quæ vox magnæ sanctitatis denotat virū. Huius phani frōs ianuas habet tres, sed vtram præcipuam: atrii verò latera singulas, altitudinis atque amplitudinis omnes miræ. Patet autem atrium id quadrata forma vlnas omnino sexaginta, quoniam eiusmodi est apud Iaponios ædificiorum & priuatim & publicè ratio, vt quanta cuiusque mensura sit, primo statim intuitu intelligas. In eius atrii medio est phanum vlnas longum quadraginta, triginta latum. Scalæ & pauimenta ex ingenti quadrato lapide: vbi portam intraueris maximam, duo sese ostentant colossi, maioris etiam formæ, quam quos antea diximus. Duo præterea stant janitores ad latera, truci admodum aspectu, vlnarū quatuordecim altitudinis, instar turrium, membris inter se præclare conuenientibus: alter Tamondea dicitur, alter Besamondes, quorum singulos vni cælo præesse vulgus opinatur, calcantq; pede singuli dæmonē. In medio autem tēplo tria sedent signa. Canon, & Xixi, parentē Xacam interlocant. Xacæ statua, ex ære cyprio in ampla & pulchra, quiescens nuda, quatuordecim vlnas latitudinis obtinet: reliquæ duæ nouenas, longæ, sed omnes affabre admodū auro, in tectæ, radiis tara claritate micantibus, vt intuentis acie penè perstringat. post hæc, alia duo simulacra cernuntur, Homo cōdis, & Zoiolis, (quibus etiam calorū præfectura vulgo tribuitur) superioribus omnino similia. porro et vtraq; tēpli parte pulpitu cernitur, ea est quadriforis māsio, partibus duarum vlnarū altitudine. Interiūs alia est eiusdē formæ domuncula, in eius medio stat cathedra eximia maiestatis. Torū verò suggestū parua ambit operis egregii porticus, triū dodrantū latitudine. Iā verò lacunaria tēpli colunæ cedrinæ sustinet octo & nonaginta, miræ altitudinis, æqualiter teretes, ambitu vlnarū triū & semis. Tēpli cōditi, septingentesimus annus est. Annis viginti extructū perhibetur fuisse. Idē anno abhinc quadringentesimo cōstraguit, ac restitutum est denuo, sed nequaquā pari magnificētia, materiæq; præstantia; q; ipsum indicant lapideæ columnarū bases extructio relicte, quarū amplitudo lōgè maiorem columnarum formā postulare liquidò cernitur. Iam verò extra peristylum tēpli, turris lignea, firmo admodum opere ingentibus triginta pilis imposita, tintinnabulum seu campanam sustinet ancæ tantæ magnitudinis, vt eam dimensus præsentē me neophytus quidam, vlnarum

nartum os duarum, sex ambitum, trium & semis altitudinem; aris
 verò ipsius crassitudinem dodrantis vnus dimidiatiq̄ue compere-
 rit. Suauissimum edit sonum, exauditurq̄ue longissimè. Qua tem-
 pli patent fines, itemq̄ue vrbe tota, & circa urbem passuum ad
 duo circiter millia, plurimi cerui & palumbes non modò vagan-
 tur impunè, sed etiam recta ciuium subeunt, atrectante nemi-
 ne, propterea quia delubro dicati sunt. Ac de phanis quidem hu-
 ius vrbs & monasteriis, ne sim longior, hæctenus. Quæ postquam
 rogatu, vt dixi, neophytorum inuisimus, postridie Nara To-
 chim leucarum quinque interuallo veni sub vesperam, acceptus-
 que sum à Christianis incolis ingenti lætitia, credo quòd Iapo-
 nij cuiusdam opera conuersi ad dominum, cùm Gaspar plurimis
 maximisque occupationibus impeditus eos adire non posset, nul-
 lum adhuc è Societate nostra conspexerant. Gens est ferè nobilis.
 præfectus Cubum cognatione attingit. Itaque vulgo cùm adeunt
 hominem, non nisi celsitudinem ipsius inter loquendum appella-
 remos est. Triduum apud eos fui dumtaxat. Concio defuit nun-
 quam. Multa de quibus ambigerent singuli quasière: præcationi
 verò mirum omnes ij quàm dediti sint. Digredienti autem mihi
 non modò munuscula quædam obtulère beneuolentiæ causa, quæ,
 ne se contemptos putarent, recusare non potui; sed etiam equos &
 exploratores itinerum peramanter dedère. Itaque Sauam, sed à
 Tochi leucas, iter intendimus. Id castrum in editissimo positum
 iugo, leucas à Meaco viginti distat in Orientem, situ amœnissimo,
 quippe omne circa spatium, cùm aliæ formosæ varij generis arbo-
 res, tum cedrus plurima pinusque conuestit; & inde in subiectos a-
 gros apprime constitos, frequentésque ædificiis atque cultoribus,
 ad passuum millia circiter sexaginta prospectus est. Huc ergo
 dum tendimus, medio ferme itinere, stratos equos duos, & quidem
 optimos, nullo sessore conspiciamus, sagittariis ferè quindecim co-
 mitantibus, quos nobis Christianos omnes Christianus ipse do-
 minus loci Franciscus obuiam miserat. Igitur Tochianis domum
 remisissis, & gratis actis, nouo comitatu Sauam magna Christiano-
 rum voluptate peruenimus. Franciscus autem ipse, vt nos lautius
 exciperet, simul etiam, vt nobis occurreret in itinere, venatum
 ex oppido excesserat eo ipso die, sed in nos idcirco nõ incidit, quòd
 opinione celerius ambulauimus. Sauæ porrò diuertimus ad æ-
 dem Christianorum sacram, cui coniuncta domus est Sociis
 nostris excipiendis, itemq̄ue separatim laicis, qui se se no-
 stris hominibus comites dederint, è cedrina ferè materia
 opere egregio, fabrefacta. Hanc etiam porticus ambiunt, lon-
 gissi-

gifsimo, vt dixi, gratisimoque prospectu. Sub noctem Franciscus affuit magna cum domesticorum & clientium manu, aprum ingenium afferens, non sine magno quidem & labore quantum & impendio, quippe non canes modò, sed etiam quosdam homines fera malè multauerat. Pictam in templo Christi resurgentis imaginem, quam è nostro effingendam exemplari Franciscus egregii artificis manu curauerat, nixi omnes genibus pia cum prece venerantur, primùm venatorio nondum ornatu deposito: deinde me per benignè salutat Franciscus, agitque gratias, quòd ad se tam longè contenderim; tum, veritus credo ne mihi fessò de via molestus esset, magna cum amoris humilitatisque significatione se domum recepit. Vir est inter populares suos corpore simul & animo eminentissimus: nam & statura Iaponiis quotquot vidi ad hanc diem omnibus antecellit: & eximia humanitate atque animi magnitudine præditus est. Accedit summa cum in armorum vsu dexteritas agilitasque membrorum; tum Iaponicæ superstitionis legumque peritia: quòd ille studium cum ad veritatè religionis Christianæ transulerit, tantos breui tempore processus effecit, vt Dei magnitudinem assidue prædicare, cæterosque ad virtutem exemplo vitæ, pietatisque pietate sermonibus incitare non desinat. Sanè ego cum ex abdito quodam loco exaudiui, cum ad domesticos aliquot, quorum erant ethnici nonnulli, de fide Christiana differeret, doceretque quantum inter patria Idola Deumque verum interesset. Quæ in disputatione, elatus ardore animi, eo deuenit, vt diceret, non modò fidelis ministri, sed ne hominis quidem loco, qui Christianus non esset, posthac neminem apud se futurum. Atque hæc viri fides religioque eo admirabilior est, quòd vix ante annum ad Christum adjunctus est, eumque semel tantùm a Baptismo Gaspar inuitum. Castrum est Sauæ finitimum, cuius qui potitur à Daiondone Rege descieuerat. Hunc quamquam magno proposito periculo non dubitauit adire Franciscus, nobis qui Sauæ remanentibus, enixè Dominum pro ipsius incolumitate precantibus: tantaque prudentia tractauit ingenium rebellis, vt quocumque voluerit flexerit hominem, eumque Daiondone, cuius in ditione sunt ambo, reconciliauerit. Magnam Sauanis latitiam attulit ea res, pacem optantibus. Nec modò secularia procurauit ibi Franciscus, sed etiam nactus occasionem, Euangelio promulgato & Iaponicarum opinionum vanitate detecta, primarios quoque eius loci viros desiderio Christianæ religionis accendit. Paulo post, alium dynastam conuenit ethnicum, eumque cum familia tota conuertit. ii paucis antè diebus Baptismi Sacramento Ecclesiæ adjuncti sunt.

sunt. Postea legatus ad Mini regem, duos regni procures ad Christi-
 stum eadem felicitate traduxit, quos ego cum exclusus temporibus
 baptizatum ire non possem, ad Gasparem scripsi Meacum, ut ali-
 quem eius rei causa ad illos mitteret, quod eorum Baptismus ad
 Christianam religionem augendam non mediocriter pertineret.
 Atque hæc & alia id genus multa Franciscus. Nos autem Saue &
 conciones & priuata colloquia de rebus diuinis habuimus, & va-
 ria sciscitantibus incolis factum est satis. Baptizati præterea noue:
 in iis claro admodum loco natus adolescens, qui de Christiana fi-
 dei mysteriis a populari quodam neophyto edoctus, ad me Sauam
 usque leucarum decem interuallo Baptismi causa venerat. Dum hæc
 geruntur, affertur ad nos nauem in portu Sacaiano stare paratam:
 quam ego ne occasionem amitterem, quamquam mœrentibus di-
 gressu meo Sauanis, inde decessi. Et quia Sacaium petentibus peri-
 culosa quædam loca erant prætereunda, Franciscus non modo ne-
 cessaria nobis ad profectiorem omnia, sed etiam sclopis aliisque
 telis armatos quattuor & viginti custodes attribuit, nec omnino
 quicquam est passus nos in iter illud impenderè. Compenset Do-
 minus egregiam hanc in nos viri benignitatem. Vos verò carissimi
 fratres pro eiusdem salute Dominum assidue deprecamini. Sacaium
 ut veni, ingenti gratulatione me Sanctius eiusque domestici rursus
 excipiunt. Triduum substiti dum nauem soluerent, nec interea neo-
 phytos confirmare, officiique monere destitimus. Cognoui etiam
 Monica virginitas in suscepto consilio constantia: quæ ab alio quo-
 dam Meacensi procore non mediocriter expetita, omnes cõdicio-
 nes animo excelsò repudiarat. Sed cum iam hora profectiõnis in-
 staret, Imorensis oppidi Princeps, qui magna virorum nobiliũ ma-
 nu Sacaium ad me salutatum accesserat, itemque è Sacaiano grege
 Christiani primarii nos viatico instructos, honoris causa ad nauem
 usque deducunt, nauarchoq; cõmendant diligentissimè. Comes verò
 nauigationis nobis magno Dei beneficio accessit Sacaianus medi-
 cus, eximia eruditione atq; existimatione vir, qui a superstitionibus
 patriis cõuersus ad Dominum, nõ modò cõmunis officii laudem, ve-
 rùm etiam Euangelica perfectionis culmen expetiit, seculòq; planè
 relicto, se ad nostram Societatem aggregare decreuit. Itaque ut
 protus exiret de terra sua, & de cognatione sua, rogauit me, ut in
 Bungum aliõve se mecum adducerem. Cessi facilè hominis pre-
 cibus, iussumque omni patrimonio cedere filio item medico, pre-
 tiosum dũtaxat ornatũ corporis retinere, quo facilius nobis ea ra-
 tione ad Iaponios principes, qui externa ferè specie ducuntur, adi-
 tus patefieret; ad Cosmũ Turrianũ inde perduxi, cuius mandato,

k

ingen-

ingenti neophytorū approbatione concionari iā de rebus diuinis instituit. Idemque nuper in vrbe Sacaiō tam sumptuosè indui, & tanto comitatu incedere solitus, mirum quanta nunc humilitate, quanta mansuetudine versetur in domesticis ministeriis apud nos. Verūm ad rem redeo. Sacaii conscendimus circa Idus Maias, & Funaium die tertio-decimo secunda nauigatione peruenimus. Latis nuntiis de re Meacensi, Ecclesia illa tōta valde gauisa est. Quarto post die Vosuquint perrexi, vt Regem inuiserem, à quo humanissimè acceptus, petii, neophytis id in primis optantibus, locum templo ibidem exstruendo: ille verò non aream modo nobis ad mare secus arcem optimo situ, verūm etiam fabros ad ædificationem libenter attribuit, quam rem speramus ad Christianæ religionis incrementum magnopere profuturam. His peractis Funaium redii: Funaiō perueni octauo die Ximabaram; quò Cosmus etiam Turrianus trigesimo circiter antè die Cochino-co se transtulerat. Magnos ibi concursus offendi ethnicorum ad verbum Dei audiendum. Christiani facti paucis illis diebus ad centum & octoginta. Tonus etiam ipse, itemque separatim var stipata grege cognatorum & ciuium, Cosmum Turrianum adire, & concionanti cūm aures præbuisent, magis etiam quam antea propenso ac beneuolo in nos animo recessere. Tum confessionibus omnium Christianorum auditis, nauigiisque duobus per amplis ipsorum opera comparatis, Cochino-cum magna nos turba longè prosequente renauigamus. Et quoniam allatum erat, Ioannis Pererix Lusitani onerariam nauem appulsam esse ad portum Rimani regni Facundam, leucas à Cochino-co quinque circiter & viginti; misit eò me Cosmus ad Lusitanos visendos eodemque Melchior Ficeredius quintodecimo post die ad eorum confessiones audiendas, & sacrum missæ faciendum, è Bungo peruenit. Hic dum vterque moramur, me Barptolemæus Rex Omuram ad se per nuntios euocat. Ego approbante Ficeredio me in viam dedi Iaponio comite viro sectarum Iaponicarum in primis perito, nec Christianæ religionis ignaro. Aduentū nostro Barptolemæus, qui neminem ex nostris biennio toto vidisset, valde lætatus est. multa deinde percontatus, addit vereri se, ne familiares sui, & ii quidem quibus maximè fida, inter diuturnas bellorum occupationes Christianæ doctrinæ rudimenta dediscant, itaque renouata institutione opus esse. A cœna igitur è domesticis suis primarios euocat, jubetque arrectis auribus nostrum sermonem excipere. Non omittam hoc loco quædam ad huius Regis Christianam humilitatem & pietatem declarandam magnopere petii.

pertinentia. primū ad mensam, diu renitente ac repugnante me;
 percucit denique, vt loco superiore quamuis inuitus accumberem.
 Sublata mensa, familiariter se int̄ me & Iaponium comitem in-
 terlocat, & studiosē docet hominem (eo enim vtebamur interpre-
 te) quam potissimū in sententiam ad suos, quorum optimē norit
 ingenia, verba facere oporteat. Inchoatō deinde sermone, idem in
 inferiorem locū seorsim ac demissē in famulorum turbam eo
 sese consilio recipit, vt re ipsa exemploque suo demonstret, quan-
 tus honōs Euangelio, quantus Euangelii præconibus debeat. Ac
 prima quidem illa disputatione ex ipsis creatis naturis vnum
 esse omnium creatorem euidenter ostendimus. Tum declara-
 tum est, quæ Iaponiorum numina, quis Christianorum Deus esset
 infinita bonitate, potentia, sapientia præditus. Quæ illi cum stu-
 pentes audirent, magnopere videlicet latabantur; sese ab ina-
 nim Deorum veneratione ad talis tantique Domini cultum esse
 traductos. Reliquis verō diebus actum de cœlesti beatitudine, pe-
 nis inferorum, aliisque rebus eiusmodi; quas maximē neophytis
 initio proponere conlueuimus. Et sanē talibus egerē monitis visa
 est mihi Barptolemæi familia: nam ipsius quidem Regis in fide
 constantia planē vicit expectationem meam. Quæ viri laus eo
 maior est, quod nec ita pridem Christiana sacra suscepit, & eo
 ipso nomine à popularibus suis per summum scelus atque perfidiā
 regno spoliatus sinibusque suis exactus est, vix vno sibi relicto pue-
 ro victus quotidiani administro. quanquam deinde in regnum est
 diuinitus restitutus, rebellibus partim supplicio affectis, partim,
 eum ad sanitatem redirent, veniāque supplicēs peterent, in fi-
 dem receptis. Ego dies aliquot apud eum commoratus, Facun-
 dam ad Lusitanos reuertī. Ibi redduntur mihi à Cosmo litteræ;
 vt ad se primo quoque tempore veniam, inde mihi necessariō
 in Bungum esse proficiscendum. Cochino ergo trajeci mini-
 mē tuta nauigatione, erenim nocte desertum quendam ad portum
 appullos duo piratarum inuasere myoparones, qui tamen præ-
 clare instructo nauigio nostro, propugnatoribus acriter dimi-
 cantibus, reiecti sunt. Cosmus interea in febrim inciderat; ea si-
 mulatque leuatus est, in Bungum ab eo discessi, tum aliarum re-
 rum causa, tum verō vt Ioanni Baptistæ nostro in eius Ecclesiæ
 procuracione succurrerem. Primo post profectiōem die Xima-
 baram delatus, Ariam Sanctium ibidem reperio in erudiendis
 Catechumenis occupatum. Et quoniam neophyti magno con-
 cionum desiderio tenebantur, dies aliquot rogatu ipsorum in eo
 munere posui. Candidatos etiam aliquot Christianis præce-
 ptionibus

ptionibus probè institutos, sacro fonte abluimus. Tonū ego præterea & ille me vicissim inuisit, audiitque cum suis peratentē de rebus spiritualibus differentem. Quin etiam cœmeterio Christianorum, quod illi mirum in modum expetebant, locum idoneum, itemque nouo templo exstruendo, & in alios etiam vsus, infulas tres excelsa constas pinu benignè largitus est; postro grex ille neophytorum in primis flagrat studio rerum diuinarum. quod cum aliis rebus plurimis clarè perspeximus, tum illa præsertim: Instabant anniuersaria quædam ethnicorum festa ludivē celebratis eximiæ, ad quæ, vt apud nos ad Corporis Christi solennia, omnes omnium ordinum homines ritu patrio convenire consueverant. Cum se Christiani affuturos negarent, enimvero Bonziis carceris que indignum facinus visum. Itaque Tonum adeunt, iniuriam Christianorum queruntur, obsecrant etiam atque etiam ne patrijs dijs & ciuitati vniuersæ, sibi denique ipsi tantam iniuriam contumeliam sinat. Permotus hac oratione Tonus, vocatos ad se Christianorum primarios diligenter hortatur, ludos ne deserant. Aiunt illi, se Christianis legibus prohiberi, spectaculis interesse, quæ idolorum tribuantur honoribus: proinde nequaquam affuturos. Ad ea Tonus, si minùs idolis, mihi certè meisque iussis obedate. Illi verò in proposito omnes obfirmati, Quidquid volueris, inquit, nobis facito, leges nostras nequaquam violate decreuimus. atque ita ab Tono digressi, in templum sese vniuersi recipiunt, martyrium fortiter expectantes. Et sanè (vt acri sunt de vehementi Iaponij ferme dynastæ natura & ingenio) mirum est Toni imperio cunctos non illico fuisse mactatos. Sed eorum fortasse multitudine territus, iussit illis renuntiare, quoniam in sua religione tam obstinati persisterent, quod attinet ad ludos, agerent quod probarent, se illos ultra non cogere. Quare neophyti magnopere in fide pietateque confirmati sunt. E principibus ciuitatis Christianus quidam Leo nomine, Toni propinquus, nuper est mortuus. Is, quod ære suo templum additis liberaliter horis exstruxerat, & Christianam religionem non modò contra catros ethnicos, sed etiam contra ipsum Tonum, vbi opus esset, egregiè tuebatur, Bonziorum scelere creditur veneno fuisse sublatum. Hunc neophyti, vt mutuam inter se Christianorum caritatem publicè ostenderent, quam magnificentissimè extulere: feretrum cum Litanijs & precibus magna que cereorum ardentium multitudine septingenti ferè neophyti sequebantur. arca vespere conditus est circumfusa serico, postridie lapideum additum est monumentum, & lignei circumquaque cancelli, Crucibus duabus,

altera

altera ad ostium septi, altera ad monumenti caput, impositis opere politissimo. Itaque vulgò locus quotidie celebratur ac visitur. Verùm de Ximabaranis hæctenus. Ego inde Funaium, mox yeni Facundam: ibi hæc scribebam ad vos septimo Calend. Noembr. MDLXV.

LVDOVICI FROII AD SOCIOS
IN INDIAM.

A NNO superiore, fratres carissimi, ad vos scripsi Firando, constituisse Cosmum Turrianum, ut Meacum subleuandi Gasparis Vilelæ causa proficisceretur, quòd multa esset ibi messis, operarij pauci; mihiq; comitem itineris ab eo assignatum fuisse Ludouicum Almeida. Nunc mihi, tam longa peregrinatione Dei beneficio peracta, visum est faciendum, ut ea potissimum per litteras vobis exponerem, quæ vobis cognitu iucundissima putarem fore. Et quoniam totum hoc scribendi munus ita inter nos ego & Almeida initio distribuimus, ut ille iter ipsum quæque in itinere gesta sunt, ego res Meacenses & alia nonnulla de Iaponiorum natura moribusque probe comperta persequeretur; omissa peregrinatione, ego quòd mearum est partium hisce præstabo litteris: vos autem maior videlicet huiusce gentis miseratio capiet, reputantes quanto artificio, quanta solertia sagacissimus ille humani generis aduersarius, per speciem religionis, cæremoniis plurimis ritibusque deceptas Iaponiorum mentes ad interitum perducatur ac pertrahat. Ac primùm in eorum animis prorsus extincta est notitia omnis, non modò CHRISTI liberatoris nostri, verùm etiam vniùs Dei rerum omnium opificis. Superstitionum verò permultæ sunt sectæ, quarum quam quisque voluerit liberum est sequi; sed præcipuæ duæ, quæ ab Amida & Xaca denominantur. Itaque compluraviluntur cœnobia non modò Bonziorum, sed Bonziarum etiam varia corporis habitu, quippe alij internis tunicis albis, extimis nigris vtuntur, alios cineraceus distinguit color, quorum idolum est nomine Denichi. ab iis Amidani magnopere dissident. Bonzij porrò ferè omnes magnificè habitant, habentque perampla vestigalia. Iisdem cœlibatus indicitur, nuptias contraxisse capitale est. In phano medio aram excitant: in ea signum Amidæ ligneum, corpore supra lumbos nudo, muliebrem in modum auribus perforatis, in rosa item lignea confidet præclara ad aspectum. Ingentes habet bibliothecas, cœnationes ad cibum unum